

**Stanowisko
Izby Wydawców Prasy,
Stowarzyszenia Gazet Lokalnych i Stowarzyszenia Mediów Lokalnych
w sprawie zakazu wydawania prasy samorządowej**

Wdrożenie Europejskiego Aktu o Wolności Mediów (EMFA) daje szansę na uregulowanie od wielu lat nierozwiązanej sprawy dotyczącej możliwości wydawania przez samorządy prasy – drukowanej i cyfrowej. Należy bowiem – zgodnie z celami EMFA – ograniczyć sytuacje, w których podmioty publiczne, przez dokonywanie wydatków pochodzących ze środków publicznych, wpływają na kształt rynku medialnego, a także wyeliminować sytuacje, w których obecność środków publicznych wpływa na podatność mediów na nadmierny wpływ podmiotów publicznych lub partykularne interesy, ze szkodą dla swobody świadczenia usług medialnych. Biorąc to pod uwagę, konsekwencją wdrożenia EMFA powinno być zakazanie wydawania prasy przez jednostki samorządu terytorialnego, a zatem wprowadzenie zasad uczciwej konkurencji na rynku prasy lokalnej, obejmującej bardzo małe jednostki administracyjne. Obecnie wydawcy prasy lokalnej nie są w stanie konkurować z tytułami wydawanymi przez jednostki samorządu terytorialnego lub podległe im instytucje.

Argumentów za wprowadzeniem przedmiotowego zakazu (zgłaszanych także przez inne organizacje czy podmioty – stanowisko to podzielił m.in. Rzecznik Praw Obywatelskich czy Minister Sprawiedliwości), jest wiele, by wymienić jedynie kilka z nich:

- w 2021 r. odnotowano w Polsce wydawanie 728 tytułów lokalnych i 868 lokalnych urzędowych, wypełniających definicję mediów samorządowych¹. Tendencja wskazuje na spadek liczby tytułów niezależnych od samorządów i jednoczesny wzrost liczby tytułów samorządowych, co wskazuje na poważne naruszenie zasady pomocniczości i stanowi nieuczciwą konkurencję względem gazet lokalnych;
- wydawana przez samorządy prasa nie spełnia podstawowej kontrolnej funkcji prasy (tzw. „public watchdog”), a zatem nie urzeczywistnia prawa obywateli do ich rzetelnego informowania, jawności życia publicznego oraz kontroli i krytyki społecznej, lecz stanowi często wybiórczy przekaz mający na celu atrakcyjne przedstawienie polityki aktualnych władz;
- znaczna część prasy wydawanej przez samorządy zamieszcza często płatne reklamy i ogłoszenia, co – jak już wspomniano – stanowi naruszenie zasady pomocniczości; ponadto, z orzecznictwa Regionalnych Izb Obrachunkowych² wynika, że publikowanie płatnych reklam i ogłoszeń przez gazetę gminą nie stanowi realizacji zadania publicznego;
- prasa wydawana przez jednostki samorządu terytorialnego często nie jest w ogóle oznaczana jako finansowana ze środków samorządu terytorialnego, co może wprowadzać potencjalnego czytelnika w błąd co do bezstronności przekazu;
- nagminną praktyką jest bezpłatny kolportaż samorządowej prasy, przy czym w takiej prasie często znajdują się płatne reklamy, co stanowi czyn nieuczciwej konkurencji;
- koszty wydawania prasy samorządowej są niezwykle trudne do oszacowania ale budżety samorządów na działalność wydawniczą wydają się stale rosnać;

¹ A. Andrysiak Media samorządowe. Patologia pod ochroną. Analiza celowa nr 7/2023, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej im. Jerzego Regulskiego.

² Stanowisko Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej we Wrocławiu z dnia 7 maja 2014 r. w sprawie wydawania gazety gminnej.

- częstą praktyką samorządów przy wydawaniu prasy (czasopism bądź portali) jest również przywoływanie rzekomego argumentu, iż nie prowadzą działalności wydawniczej w rozumieniu przepisów Prawa prasowego, a jedynie w oparciu o przepisy istniejące w ustawach samorządowych; w praktyce oznacza to, że ograny jednostek samorządu terytorialnego nie czują się zobowiązane do realizacji obowiązków, które Prawo prasowe nakłada na wydawców, a zatem do stosowania przepisów dotyczących publikacji sprostowań, czy nawet rejestracji tytułu prasowego;
- w wielu przypadkach samorządy korzystając z publicznych pieniędzy wydają prasę odpłatną, co w lokalnych społecznościach dodatkowo obraca się przeciwko interesom niezależnej prasy.

Gazety redagowane bądź nadzorowane przez urzędników za pieniądze podatników zabijają prywatną, lokalną prasę. Niezależni wydawcy prowadzą działalność gospodarczą na zasadach takich, jak każdy inny przedsiębiorca, jednak na rynku muszą konkurować z podmiotami publicznymi, dotowanymi z budżetów jednostek samorządowych. W wielu wypadkach może to oznaczać zniszczenie niezależnych wydawców lub poważne ograniczenie możliwości rozwoju rynku prasy lokalnej. Prasy, która jest niezwykle ważnym elementem demokracji lokalnej, stanowi bowiem płaszczyznę wymiany idei i poglądów, konfrontacji pomysłów, ale też od 30 lat dokumentuje proces zachodzących w Polsce zmian. Nie zapewnią tego gazety samorządowe, których, jak wskazują doświadczenia, głównym celem jest najczęściej promocja nie gminy, miasta, czy powiatu, ale wójtów, burmistrzów, starostów czy marszałków województw – nawet, gdy łączy się to z innymi treściami.

Konkurowanie z dotowanymi przez samorządy gazetami jest trudne dla gazet prywatnych, a postępowanie samorządu uznać trzeba za nieuczciwe w stosunku do przedsiębiorców – wydawców niezależnej prasy lokalnej. W większości gazet samorządowych nie tylko przed wyborami ukazują się przede wszystkim wizerunki włodarzy i pochwała ich działalności. Na porządku dziennym jest krytyka opozycji. W większości tych pism nie ma miejsca na prezentację różnorodnych pomysłów na rozwój lokalnych środowisk, odmiennych od wizji lokalnej władzy.

Pragniemy dodatkowo zauważyć, iż podmioty publiczne mają szereg możliwości dotarcia z informacjami do swoich mieszkańców, np. poprzez tablice ogłoszeń, obwieszczenia, a przede wszystkim poprzez biuletyny informacyjne (w tym przez umocowany ustawowo Biuletyn Informacji Publicznej). Tego typu biuletyny nie powinny jednak zawierać treści publicystycznych, a zwłaszcza oferować usług reklamowych, takich jakie oferują prywatne środki masowego przekazu. W przeciwnym razie te ostatnie nie będą mogły wykonywać jednego z podstawowych swoich zadań, jakim jest kontrolowanie działań realizowanych przez decydentów – wójtów, burmistrzów, prezydentów itp. Wprowadzenie zatem zakazu wydawania prasy samorządowej w żaden sposób nie utrudni dotarcia jednostkom samorządu terytorialnego ani podległym im instytucjom do mieszkańców i przekazywania im informacji – przy użyciu właściwych środków komunikacji, jakimi powinny być samorządowe biuletyny informacyjne.

Piotr Piotrowicz
Prezes
Stowarzyszenia Mediów Lokalnych

Andrzej Andrysiak
Prezes
Stowarzyszenia Gazet Lokalnych

Marek Frackowiak
Prezes
Izby Wydawców Prasy

Warszawa, 4 marca 2025 roku